

Национални дан борбе против рака дојке - 20. март

Рак дојке представља водећи узрок оболевања и умирања од малигних болести у женској популацији широм света. У свету се, према подацима Светске здравствене организације, годишње региструје око 2.297.000 оболелих жена, док од исте болести сваке године умре преко пола милиона њих.

Управо због је у Републици Србији уведен Национални дан за борбу против рака дојке, како би се скренула пажња на високу распрострањеност ове болести и подигла свест о значају превенције, раног откривања и правовременог започињања лечења особа оболелих од ове опаке болести. Рак дојке излечив у преко 90% случајева, када се открије на време, јер су тада терапијске могућности веће и лечење је ефикасније, чиме се подиже квалитет живота оболелих жена.

У Европи је, према последњим подацима из 2022. године, регистровано више од пола милиона новооболелих и скоро 160.000 умрлих жена од рака дојке.

Каква је ситуација у Србији?

У овом погледу ни Србија не заостаје за светским трендовима, па је тако и у нашој земљи рак дојке водећи малигни тумор у оболевању и умирању жена. Рак дојке представља и један од водећих узрока превремене смрти код жена у Србији и он је на трећем месту као узрок смрти код жена од 45. до 64. године, после цереброваскуларних болести и исхемијске болести срца.

Према последњим подацима за 2024. годину Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, у Републици Србији регистровано је 4544 новооболелих и 1700 умрлих жена од рака дојке.

Ситуација у Београду

Када је реч о Београду, ово обољење је на првом месту у структури оболевања и умирања жена, где је, према подацима Регистра за рак, током 2024. године регистровано 581 новооткривених случајева карцинома дојке, док је у истом посматраном периоду 446 жена изгубило битку са овом болешћу.

Који су фактори ризика за настанак рака дојке?

Данас постоје чврсти докази да су најважнији фактори ризика за настанак карцинома дојке поред свакако женског пола, старије животно доба, генетска предиспозиција, дужина репродуктивног периода, број порођаја, године при рођењу првог детета, гојазност, конзумација алкохола, пролиферативне болести дојке, карцином контралатералне дојке или ендометријума, изложеност зрачењу, физичка неактивност и утицај географског поднебља. Неке од ових фактора није могуће мењати, док је на друге могуће утицати. Висока учесталост оболевања од рака дојке мора се у извесној мери приписати чињеници да до данас нису откривени или до краја разјашњени сви узроци његовог настанка, што додатно наглашава да је поред мера примарне превенције, од кључног значаја заправо рано откривање рака дојке.

Рак дојке се код знатног броја жена у Србији открива касно. Студије су показале да је у Србији код мање од трећине жена (28,4%) дијагностикован малигни тумор који је мањи од 2 цм и локализован је на ткиву дојке. Нажалост, студије су показале да је код

скоро 50% жена његова величина била преко 2 цм, са већ постојећим ближим или удаљеним метастазама, што може представљати један од разлога велике смртности жена оболелих од рака дојке у Србији. Имајући ово у виду, као једина ефикасна мера за смањење стопе умирања од ове болести је рано откривање, односно секундарна превенција.

Шта је организовани скрининг?

Скрининг је прелиминарно откривање до тада непрепознатих поремећаја здравља у фази када нема никаквих симптома болести, уз помоћ лако и брзо применљивих поступака (тестова). То је тестирање већег броја људи који немају тегобе везане за испитивано обољење или се сматрају здравим. На скрининг рака дојке позивају се жене старости од 50 до 69 година. Мамографски превентивни прегледи предвиђени су да се раде свим женама наведеног узраста на две године.

Пратећи препоруке Светске здравствене организације и искуства европских земаља у спровођењу популационих скрининг програма, у Републици Србији је у децембру 2012. године започет програм организованог скрининга рака дојке који има за циљ смањење смртности и унапређење квалитета живота жена оболелих од ове болести.

Зашто је важно и неопходно рано откривање рака дојке?

Откривањем рака дојке у раној фази болести ствара се могућност за његово ефикасно лечење - правовременом применом одговарајуће савремене терапије и даљим континуираним третманом, могуће је спасити пуно живота и значајно унапредити квалитет живота оболелих жена.

Током месеца октобра, апел се упућује, пре свега, општој јавности, са циљем подизања свести жена о значају раног откривања карцинома дојке и важности свих нивоа превенције, али и стручној јавности и доносиоцима одлука на свим нивоима, у циљу пружања подршке јачању капацитета здравствених установа како би спровођење програма скрининга рака дојке било што успешније и како би водило ка жељеним позитивним исходима по здравље.

Кључне поруке:

- уколико сте здрави и имате најмање 50 година живота време је за вашу прву мамографију, јавите се на преглед - скрининг рака дојке мамографијом;
- уколико имате 50 и више година, урадите мамографију једном у две године;
- уколико имате осећај нелагодности, болове, исцедак из дојке или сличне субјективне тегобе, обратите се одмах лекару на преглед дојки и даље лечење;
- уколико у вашој породичној историји има жена које су боловале од рака дојке, посетите лекара гинеколога или лекара опште праксе већ са 30 година живота и обавите превентивни преглед дојки.